Голос Ватры

ВЫДАНЯ ПОСВЯЧЕНЕ ЛЕМКІВСКІЙ ВАТРІ І КУЛЬТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТИ ЛЕМКІВ № 6 – 1989

Walter Maksimovich
Digitally signed by Walter Maksimovich
DN: cn=Walter Maksimovich, o=www.lemko.org, ou, email=walter@lemko.org, c=US
Date: 2010.02.17 23:15:24 -05'00'

СЕМА!

Сім! Магічне число! Дуже культур, од старожытности по днешній ден, виділо в ним якысий сим-вол, прообраз, якысу таємничіст. Знаме вшытку історию біблийного Йосифа і його пояснюваня фараонових снів. Байкы з нашого славяньского культурового кругу тіж люблят ся зачынати: „за семома горами, за семома...". А одгварюваня вроків,а лічыня всякой нечыстоты тілесной і душевной? Лем порахувати од сім до заду, дунути, плюнути і – як руком здойме!

Лемківска Ватра – Сема! Яка будеш? Ци выявит ся на тобі, а кед – так, то – в якым виді, в якій формі, магічне – СІМ? Ци почислят тя в памяти, як завершаючу богаты фараоньскы роквы, по котрых приде страшенний голод, ци може (бо в магії вшытко можливе) – одворотно?! Будеш о дуже, дуже богатша, так богата, же роквы што минули,покажут ся при Тобі цыгановом коровом, то значыт – ничым? А може прообраз твій явит ся во вроках,

(продовжыня на стор.2)

МИКОЛА МУШЫНКА

ШТО ДЛЯ МЯ ЗНАЧЫТ ЛЕМКІВСКА ВАТРА ?

Я Лемко з діда - прадіда, хоц ани мій дідо, ани прадідо назвы той не ужывали, а з давен-давна звали себе „Русинами" або „Руснаками". Та і я сам до своіх двадцетьох років не знав, што належу до роду - племени Лемків.

- Лемкы то там, за горами - повідав мій покійний няньо, вказуючы в сторону села Мушынка, на польскым боці, оддаленого од мого рідного Курова лем о пят кільометрів; - были там - поправляв ся - але вывезено іх до Росиі, а хто не захотів іхати до Росиі, того на захід Польщы погнали.

Пізнійше, коли я зачав глубше досліджувати бесіду і народну культуру Лемків (лем на підставі доступной мі літературы), я дышов, што ани іх мова, ани іх фольклюр не одріжняют ся од мовы і фольклюру мого рідного племени - Русинів східньой Словаччыны. Отже, я такій самий Лемко, як і мій едноплеміньник з білянкы ци Тылича. Я переконав ся о тым і по навязяню особистых контактів з польскыма Лемками - Федором Гочом, Павлом Сте-

(продовжыня на стороні 5)

СЕМА!

шмареных несытым оком? І треба буде, рахуючы до заду дунути і плюнути. Жебы одгварити, привернути ясніст виджыня?

А може будеш байком з дітиньства, в яку ся міцно віріт? Будеш поборювала по дорозі найріжнійшы перешкоды, скалисты горы, непрохідны гущавины, повны яспег - чарівниц, смоків з огнистыма языками? І так, як в байці - вшытко завершыт ся щасливо!

Так думам! Бо ты, Ватро, завсе ес была вымріяном, щасливо завершаючом ся байком. Як в дітиньстві, з вечера на вечер гу маминому серцю, ішло ся гу тобі з рока на рік.

Остан нам таком! Клич нас і клич, даруй нам радіст, даруй нам ободріня через темряву ночы до ясного дня.

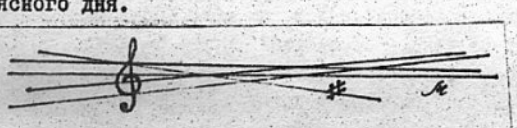

1819 – 1989

АЛЕКСАНДЕР ПАВЛОВИЧ

Остатніма роками введено добру традицию по-свячуваня Ватр окремым великым людям нашого на-роду, писменникам, дячам культуры. Правда, попереднього рока всякы святкуваня підпорядкувало собі Великс 1000-літя Хрещыня Кыівскоі Руси, але і так одзначено на остатній Ватрі сотну річницю народжыня Ваня Гунянкы.

Тогорічну Ватру посвячуеме великому Будительови нашых народных надій - Александрови Павловичови.

Народив ся Александер Павлович 1819 рока в Шаришкым Чорным на Пряшівщыні. Трудны дорогы діньства завели го аж до Львова, де в основній школі поберав першы наукы. По повороті на рідну Маковицю поповнював свої знаня в Бардисві, а по пару роках зас пішов в світ, жебы завершыти іх в Мішкольци, Ягрі і Трнаві.

Як більшіст освіченых люди того часу - выбрав духовний стан і зо священничыма послугами перешов несдно село пряшівскоі Лемковины, а зміняв місця свого „попуваня" прото так часто, же священство не было його пасийом. Переношено го з місця на місце, але Павлович всяди был такій сам. Пропонувано му защытны посады в „культурных"центрах, але Павлович не приймував іх. Він волів просвіщати простий, потрібуючий того, нарід, волів вчыти босы сільскы діточкы. А же робив тото добрі - не давано му спокою. Бо просвічений нарід - то невыгідний нарід.

Повіли мы пару слів о тій стороні Павловичового жытя, котра є може найменьше знана, бо тото же писав вершы, знае кожда дітина по тамтій страні Карпат. Та з професийного обовязку повісти треба, і о його звязках звелким світом, передовшыткым дорогом креспонденции, бо Павлович жыв духом народа і Народу.

Передставляют тото найкрашше, поміщены на сусідній стороні два його вершы. Хто бы не знав Павловича з невидимоі стороны, повів бы же сут то творы двох ріжных авторів.

Вмер Павлович в 1900 році в Свиднику. Поставлено му там памятник. І мы оддаймe Му чест, не лем з нагоды 170-ой річниці народжыня. Вертайме до його вершив. Так треба! (м)

АЛЕКСАНДЕР ПАВЛОВИЧ

ПІСНЬ ПІДКАРПАТСКОГО РУСИНА

О, Русь Підкарпатска, земле для всіх братска!
Ты мене вскормила,
Мене воспитала,
Сердцу віру дала, –
Здравствуй, мати моя мила!

Грудь твоя природна, – хоть кормом неплодна,
Но чувством любови
Богата, обильна,
В вірі предків сильна,
Кріпка ділом, не лем словы!

Не напоєм сласти, розкошноі страсти –
Но ты твого сына
поіла слезами,
Наполняла снами,
Сумными, як смерти днина.

І от літ дітинных – я в горах родинных
На твій край несчастний
Смотрю слезным оком,
І в жалю глубоком
Розсылаю ропот страстний.

Твое слово родне ту людям холодне;
Не хотят тя знати,
Хулят і ругают,
Твій рід оскорбляют, –
Чім же согрішила ты ім, мати?!

То чейже забыли они про могылы,
Где іх предкы славны,
Што скарб своей жизни
Несли для отчизны
І до бою были вправны!

Мало нас ту, мало послі них остало
Вірных рускых братій:
Но і ті немногы
Хоть нищи, убогы, –
Знают рід свій охраняти!

Во імя Господне, племя благородне
Укріпится в силі;
Єму Бог поможе,
Гордых переможе,
І прославит край наш милий!

А тогда звучнійшу пісню, веселійшу
Стану я співати;
І помолюсь Богу
За милость премногу
І за тебе, руска моя мати!

ПАНЩАР

За гору солнце заходит,
З хмар ся новий місяц родит,
Вітрик подуват холодний,
А панщар іде голодний.

Слабым кроком домів крачат,
Лем ся гев і там затачат,
А раз такой уж мал впасти,
Біля драгы мусіл сясти.

Там собі кус одпочинул,
В сердцу ся му жаль розвинул,
Бо задармо през ден робил,
К вечеру го гайдук побил.

– Так єм робил, так єм владал,
Він от мене веце жадал,
Воду-м му не сколомутил,
Прошто ж він мя так засмутил?

Вітер вільшинами віе,
Проспівуют соловіе,
Хтіли бы го потішити,
Жаль го не хоче лишити.

– Мушу нести грозне ярмо
На моіх плечах задармо,
Воліл бы-м в гробі лежати,
Як так окрутні капати.

Встал неборак, дале пішол.
Помаленькы домів пришол,
Смутно по хыжы позерал,
Добрі зо жалю не вмерал.

В купці сідили діточкы,
Як во вязници квіточкы,
Вшиткы с плачом позерали,
Бо бы уж барз вечеряли.

Біжат к нянічкови свому
Дітинску честь дати йому,
Руку му вшыткы цілуют,
Бо го сердечні милуют.

Гостина была бідненька,
Котру справила миленька
Мама діточкам, отцови,
Пятьом дівчаткам, хлопцови.

Пряжи продала півштуки,
Три галвы купила муки,
І тот вівсяний чир без соли
Хлипали бідны поволи...

ЛІТОПИСЕЦ ЛЕМКІВСКОЙ ВАТРЫ '88

ЗАПИСАВ:

Шесту Лемківску Ватру розпалив Лемко Року І987 – Петро Мурянка – Трохановскій. Не буду того коментував, але цес што, – мае хлоп шестя до той фухы!

На Лемківску Ватру '88, якже бы было інакше, – зас приіхало, пришло, привлекло ся більше люда, нич на попередню. Од днес ся зарікам – не буду уж рахував, то не на моі силы! Най там сой рахуют, хто лем хце, ци хоче, най підчислюют, ксд ім тото потрібне! Мі – ніт! Я і без того знам, же остало нас іщы до гада. Зрештом, – не важне число, важна ківкіст, о тфу – якіст!!! Так довго мі тото вбивали до головы і аж гнеска см стямив.

Якіст? Ци была на попередній Ватрі, передпопередній, на остатній? Прошу понижено, Шановных Паньства, не важна якіст, – важний дух! Же підсычуваний? Хто духа не ма, тот го і не підсытит! Я там волю, радше виджу, выжше ціню підхмелену душу нич терезву ногу. Душу, не ду.. рня! Котрий напримір рече: „пошто было кликати на Ватру „Варсовія Манта" , кед наш „Верес", „Окмел", „Водограй" так гарді співали, грали?". Гарді грали, не даст ся заперечыти, але ци не мож прібувати співати іщы крашше, ксд є ся од кого вчыти? Ци не мож прібувати думати іщы мудріше, ксд ходят коло тебе і мудры люде? Певно – не кождий може быти літописцьом, але... Треба ся старати, треба, бо нас ушы зідят. Треба мати ДУШУ! А втовды найде, вродит ся і тота – меньше в нашых обставинах важна – якіст.

А! Бывбым забыв! Бесідувало мі пару люди з далека, же Ватра ся змінила під взглядом „ідейным". Мі ся видит, а знам Ватру добрі, же під тым взглядом е она така, така як в чарняньскых кряках. Но може дакусьціцька – меньше лемківска То лем люде ся змінили од позераня з перспектывы далекости. Лем люде!

Но, штож – людям, единицям, мож ся змінити, коли уж так направду хцут. Ватрі – ні!

ЛЕМКО РОКУ І988 – ОЛЕНА ДУЦЬ-ФАЙФЕР

МИСС ЛЕМКОВИНЫ І988 – АННА РЫДЖАНИЧ

В-ЦЕ МИСС – ІРИНА ДЗЯДИК
В-ЦЕ МИСС – ОЛЬГА КОВЯР

КОНКУРС ІСТОРИІ І ГЕОГРАФІІ ЛЕМКОВИНЫ

І – АНДРИЙ СОКАЧ – Горлиці
2 – ПЕТРО ТРОХАНОВСКІЙ – Креница
3 – ПЕТРО СТАРИНЬСКІЙ – Члопа

КОНКУРС ЛЕМКІВСКОЙ БЕСІДЫ

І – МИХАЛ ГУБЯК – Рынарціцы
2 – ВАНЬО ДЗЯДЫК – Любін
3 – ОЛЕНА ДУЦЬ-ФАЙФЕР – Краків

КОНКУРС ПІСНІ

І – ПЕТРО ТРОХАНОВСКІЙ, АНДРИЙ КЛИНКОВСКІЙ
2 – ТОМАШ КОНОПІНЬСКІ – Варшава
3 – ГРУПА З КАЛУША – Калуш

ДІТОЧИЙ КОНКУРС ПІСНІ

І – АЛЕКСАНДЕР СМАРДЗ – Варшава
2 – АННА ХОНЬЧАК – Горлиці
3 – КАТЕРИНА СОРОКАНИЧ – Глогів

КОНКУРС РЕЦИТАЦИІ

І – БОГДАН ГАМБАЛЬ – Рудна
2 – ОЛЬГА ВАССНКО – Креница
3 – АННА ДЗЯМБА – Домброва Тарновска

ДІТОЧИЙ КОНКУРС РЕЦИТАЦИІ

І – ДАМІЯН ТРОХАНОВСКІЙ – Креница
2 – АННА ЧЕРГОНЯК – Горлиці
3 – СЛАВКО ХОМЯК – ?

ДІТОЧИЙ ДВОБІЙ (БІГ В МІШКАХ І КОЛО ВАТРЫ)

І – ПЕТРО ХОМЯК – ?
2 – РОМАН КОРБИЧ – ? (подавайте одкале сте)
3 – МАРКО СИНЯВА – ?

ШТО ДЛЯ МЕНЕ ЗНАЧЫТ „ЛЕМКІВСКА ВАТРА"?

(продовжыня зо стороны 2)

фанівскым, оратами Трохановскыма, бабком Макарихом з Высовой, ей дівком Йоланом Ференц і вельома інчыма.

Та так, уж направду, дух Лемковины одчув я лем на Лемківскій Ватрі в Бортнім. Бортне і ей Ватра, то якысий магнет, што притігат гу собі Лемків не лем з цілой Польщы, але і з-за границі. Ту, в оточыню своіх краянів чую ся направду щасливым.

Признаю ся, прикро мі чытати на сторінках „Нашого Слова" „крытычны" дописы, в котрых деякы авторы выливают бруд на організаторів того оргінального фестивалю. Дакому здае ся за высоком оплата за вхід, інчий ганьбит „примітывність" програмы, іщы інчий видит на Ватрі лем самых пияків, дахто оы хотів мати ту колектывы не лем з Польщы, але і з-за границі, видіти выставы маляр-ства, організувати науковы конференції і тому подібне. І коли того вшыткого нее - винувати организаторы.

Але што тоты бідны організаторы можут зробити, маючы лем голий ентузиязм? „З гівна батіг не выплетеш" - гварит лемківска мудріст. Ниякой помочы од якысой державной ци громадской установы. Треба подивляти, што потрафлят і при такых, більше нич скромных можливостях звязати конец з кінцьом і за тото висловлям ім щыру подяку і пошану. (...)

На Ватрі, як в капли росы одображена ціла гірка доля Лемковины. На тым величезным одпусті стрічают ся представителі найрозмаітшых ідеольогічных, політычных, релігійных, аж і национальных поглядів. (...)

В тій внутрішній дыференциації не было бы ничого трагічного, еднак **гідным осуджыня є прагніня высувати свої погляды за едино непідважальны, а вшыткы інчы - за еретычны і шкідливы.** В тым одношыню треба нам направду вчыти ся демократії і толеранції до інчых поглядів.

Што треба ся объеднувати - признат кождий. Та немож ся объеднувати попри ничым. Мусит быти якыса спільна ідея, ціль. А што є спільным для Лемків насучасным етапі? На мою думку, є то загрожыня цілковитой асиміляції, то значыт втопліня ся в наоколичній националній більшости - в Польщы - в Поляками, в Словаччыні - зо Словаками, на Україні - з Українцями, в Югославії - зо Сербами, в Америці і Канаді з англійскоязычным населіньом. Отже, кед хочеме зберечы свою самобытність, треба нам вшыткы силы посвятити, жебы запобігнути асиміляції, або хоцбы оддалити ей.

Шкода бы было дрібничковыма сварками запропастити тот величезний капітал, якым уж тепер дыспонуе Лемківска Ватра.

Мы повинни усвідомити сой, што за дармо нам з горы нихто ничого не даст. Дальше вшытко залежало буде од індивідуальной ініціативы і ентузиазму окремых люди. Тож не знеохочуйме тоту невеличку жменьку ентузиастів, яки на рахунок свого вільного часу працуют для організаці Лемківской Ватры.

Я уж пару раз підкрыслював, што і при сучасных обставинах Бортне могло бы стати ся місцьом неформальной стрічы Лемків Польщы і Словаччыны. Правда, я є далекій од того, жебы ся сподівати, што ЦК КСУТ в Пряшові вышле там офіцийну делегацию з репрезентацийным ансамбльом, на приклад, з Піддукляньскым украіньскым народным ансамбльом (хоц то бы мало быти зрозумілым само через себе)... Та бесідував я з парома найбільше выдаючыма ся сучасныма інтерпретаторами лемківских народных пісень Пряшівщыны, такыма як Анна і Рудольф Смотер, Марія Мачошко, Петро Ярощак, Штефан Лукацко, Іван Караффа (авторами і выконавцями шлагера „Швіт мішачку з вечера до рана") та інчыма і вшыткы они выявили охоту выступити в 1990 році на Лемківскій Ватрі в Бортнім безплатно і без якогонебуд матеріального забезпечыня (спати будут во власных шатрах, а жывити ся з привезеных зо собом консерв). На такых тіх умовах охочий дати концерт фолькльорний колектыв „Курівчан" з мого рідного села, колектыв котрий без перервы працуе уж двадцет років, дуже раз выступляв на ріжных медженародных фестивалях і в телевізії (аж і з окремым телевізийным фільмом о великодніх звычаях свого села).

Отже і при сучасній індивідуальній ініціативі Лемкы Пряшівщыны можут дати в Бортнім окрему програму, яка была бы збогачыньом Лемківской Ватры.

Тож выкорыстайме тоту ініціативу покыль є час! Бо може быти і гірше!

МИКОЛА МУШЫНКА

Пряшів 30.05.1989 р.

ПС: Я був би радий, якби оця моя стаття появилася на сторінках Вашої газети ще до відкриття „Лемківської ватри". Евентуальний гонорар за її опублікування прошу передати організаторам „Лемківської ватри". М.М.

Дорогий Петре,

сидаючи за машину, я думав написати статтю для „Голосу Ватри". Та вже закінчуючи її, я бачу, що для „Голосу" вона задовга, тому висилаю її у „Наше слово", а Тобі - копію. Можеш перекласти її по-лемківськи і опублікувати хоча би винятки з неї. (...)

Микола

„ТЫ ТІЖ НАША, ЛЮБА, РІДНА"

Отримали мы в листопаді 1988 р.понижший допис, адресуваний до редакциі „Нашого Слова"з аднотацийом Автора: „До відома редакції„Голосу Ватри". Не знаме, ци „Наше Слово" помістило допис, – мы в кождым буд разі не виділи го там (але могло то быти і наше переочыня). Друкуеме матеріал лем фрагментарычно (ціла статія мае 7 сторін А4) поминяючы цілы стороны, якы безпосередньо нашых справ, в тым і Лемківскої Ватры не дотычат.Дакус може нам і шкода тых інтересуючых думок, терпкых нераз, але цырых і барз смілых выповіди. Судиме єднак, што іх опубликування было більше в компетенциі адресата допису. Зо свойой стороны просиме Автора – Пана Миколая Бахоря о выбачыня,дякуючы Му едночасно за копію допису. І як архівальний матеріал мае він для нас значну цінність.

Припоминаме, што наголовок статії „Ты тіж наша, люба, рідна" взяв Автор з допису „Іщы раз – лемківска" (попередіній „Голос Ватры"). І уж оддасме голос Пану Миколайови – не-Лемкови,до особливого скорыстаня деякым нашым „Лемкам":

Прочитав я в „Лемківській Сторінці" („Наше Слово № 46) статтю „Вісті з гір". І коли мені початок змісту в цій статті не подобався, то нарікання М.Юськіва на незрозумілість змісту в газеті „Голос Ватри" вже мене довів до написання оцих рядків:

З початку читаю, що Криниця пребогата була в святкування ювілеїв 1000-ліття Хрещення. М.Юськів розказуе про святкування 1000-ліття Хрещення Русі-України Греко-католицькою Церквою і присутність Протоігумена О.Йосифа Романика і віруючих інших віроісповідань. То одне свято. А як проходили святкування другого віроісповідання і якого? Чи так вже тяжко було авторові згадати яке віроісповідання? Можна зрозуміти, що легше авторови вилізти на найвижшу гірку Лемківщини і колька під серцем не стане, як вимовити щось, чого смертельно не любиться. Чи не так, Пане М. Юськів? Мені не інгерувати в справи лемківські,коли е тільки лемківські, але тут іде про віроісповідання. А проблема віроісповідання у Лемків і решти Українців е ці самі.

Дальше, що до газети „Голос Ватри" таки речення: „нас ділить хто хоче і як може, до того і ми самі (очевидно одиниці) ділимось. Кому це приносить користь?" І питаю пане М.Юськів – кому? І хто ділить? А стаття Б.Лемківського, „Бодача Лемківской Ватри" (НС № 45), де автор не хоче навіть на час Ватри бути присутнім на православнім ювілею 1000-ліття Хрещення нашого народу, нашої держави у Бортному, де гостями спокійно прибуло двох римокатолицьких священників, а кричить: давай грекокатолицького – то не різниця?

За .... (місце в рукописі не одчитане-Ред.) покійний Митрополит бл.п. Стефан говорив: „хто подумати міг, що з Лемківщини піде така сила на підмогу хранителям церков від розвалення на інші райони наших земель. Священники їхали на ніч,щоб на другий день служити нашому українському недобитому народові – між іншим з Бортного. І жоден зі священників не нарікав. Всі були бідні і всі терпіли і сповнювали місію Богу і народові"(...) Всі ми раділи з успіхів, коли не успіх – переживали разом, бо як можна було інакше. (...)

Віднайшов я у наших хлопців, які були на Ватрі '88 газету „Голос Ватри" і прочитав. І знаете, що зовсім поділяю рацію П.Мурянки та інших. (...) По моій думці редактори „Голосу Ватри" е повні недовіря і Ви, Пане М.Юськів і Ви, Пане Б. Лемківський іх не розумієте (...) **Для Лемків іх Ватра є великою святістю. Бо вони самі її роблять. Не хочуть, щоб хтось ім підказував,тимбільше УСКТ. Хочуть бути вільні від усього і по моєму – мають рацію.** (...)

Я сам філологій не кінчав. Літературно писати не вмію. Та це, що написав хіба кожний прочитати зможе.

МИКОЛЯЙ БАХОР
вой.Перемишль

Дороги Чытачы „Голосу Ватры"

Пишу до Вас приватний лист. Одрукно, бо подібно є то означом повязаны до адресата. Вправді, аже і великы люде лем підписуют сі в такых выпадках одрукно, та я пишу цілий лист.

Прошу Вас щыро перепросити (іщы нич сами вспомнете мя здідати) за то, же „Голос Ватры мае лем 8 сторін. Не вынікло то з нашого лінивства, бо мы люде барз роботны, а зо ситуациі, яка сі щасливо выторила.

Маме уж свій лемківскій періодык – „Бесіду". В ній будеме писати о добрых і літных нашых справах. „Голос Ватры остане лем для Ватры.

Приймыте щыры поздоровліня,

– Ваш упко Петро

Буквы з піль означеных номерами од I до 44 дадут розвязаня кріжівкы

КРІЖІВКА З ВАТРОМ

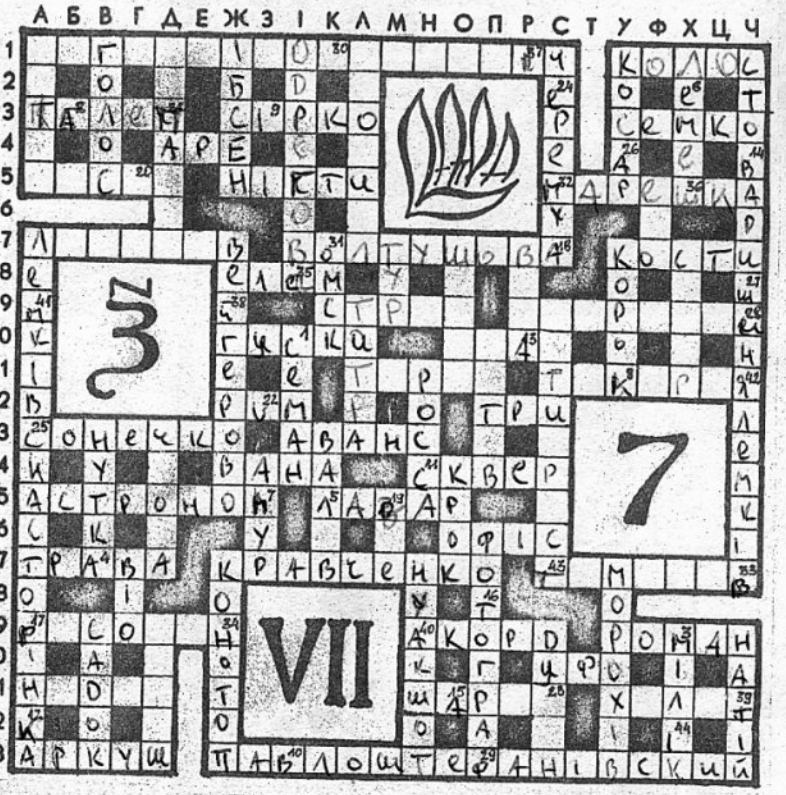

Розвязаня надсылати на адрес: 33-380 Криниця, скр. почт. I23 Стоваришыня Лемків до 20-го серпня I989 р.

ГОРЫЗОНТАЛЬНІ: I) автор „Елегії о співаючых дверях"// на вершку стебла, 3) часто стрічане серед Лемків званя (назвиско), выникле од слова „телепати" // славний атаман Запорожців, вмер в I680р. // другій член псевдоніму В.Хыляка, або малий Се-ман, 4) нова мае уж I989 років (чытай од заду), 5) пришов гу Ганці, коли пасла павы // на кінци пальця // бортняньска і воловецка гора, 7) приграничне село, сусід Руской Волі // колишне село медже Рымановом а Вісличком // можут боліти, мож в ні і грати, 8) біблийний край Еламітів, 9)грубий, недовгій кльоц (слово ужыване і без першой в тым припадку буквы)// „загорідки", кус барже архаічно, I0) з гусаком // бербарвний газ горючий, II) татряньскы в Русенковым вершы // гора в масыві Буковиці (777 м.), I2)римокатолицка Мекка // не 2 і не 4, I3) важнійше од місячка // з корівника на дыректора, I4) село над Саном,коло Дынова // кавальчык зеленості серед міста, I5)фахівец од звізд // евангельскій бідак, I6) бюро з оповіданя Ваня Гунянкы „В Америці", I7)зелена не кошена // Уляна, украіньска поетеса (I860-I947)/ / цымпір гарді по лемківскы, I9) одтамале перенесено невеличку церковцю до саноцкого скансену // в музыці - співзвучання // імено галицкых князів, 20) космічний чловечок, 2I) болгарске місто над Дунайом (чытай од заду)// історична част пряшівской Лемковины // піддании в Кыівскій Руси, 23)папера,або бляхы//автор верша „Ци помнеш...".

ВЕРТИКАЛЬНІ: А) тугій бич //„наша" в „Нашым Слові", В) Ватры - перед собом //єдиничка нотового запису //невеличкій сад, Г)підставове слово фурмана, Д)основатель болгарскей держави (643-70I)/ /місто знане Лемкам,переселенцям (вой.Піла)//зупа по лемківскы, Ж)норвежскій драматург // місто на Кашубах //сотенне місто Ніжыньского Полку(сумска обл.УССР),З)велика ріка, над ню Сталін переселив Жыдів, І)село,знане з захованых „Актів"з ХУІ/ХУІІ в.//тяжко працюючий майнер з Амрозового казаня, К)місто над Іртышом //село в устах пряшівскых Лемків, Л)просвітитель,проповідник //авто родом з ЧССР, М)колишній грубий звір наших лісив //оно, безіменне зо сферы давных вірувань, Н)море в прибережній зоні Антарктыды // столиця Мавританії, О)місто на трасі Софія - Варна //може быти маршовий, П)другій в історії чловек в космосі //робит знимкы, Р)мож в ній подати левеш на стіл,мож трактувати як декорацию,С) неіснуюче уж село коло Липівця //на сцені УІ Ватры,разом з Павликом дротарйом і Преволебным //імено Юрковича, проектанта цмонтерів на Лемковині з часу І Світовой Вийны, У) без косы на поле не іде //затыкат фляшку // село над Ославом, Ф) одголос (існуе тото слово і польскій мові), Х) найважнійший при плузі // Циган з „Вертепу в Карпатах"Русенка // село над Попрадом, Ч)зарестроване 7-го квітня I989 рока, наше, перше в Народній Польщи // молоко, кава, „Высовянка".

„ГОЛОС ВАТРЫ" зредагували: Петро Трохановскій і Андрий Клинковскій. Співпрацювали: О.Васенко, Б. Магерова, Д.Макух, А.Трохановска, П.Клинковскій, А.Поляньскій

Выдано з нагоды „Лемківской Ватры '89", стараньом Ансамблю Пісні „Лемковина" і Комітету Орґанізацийного Лемківской Ватры. ДН в Кракові. Тираж: I000 примірників.

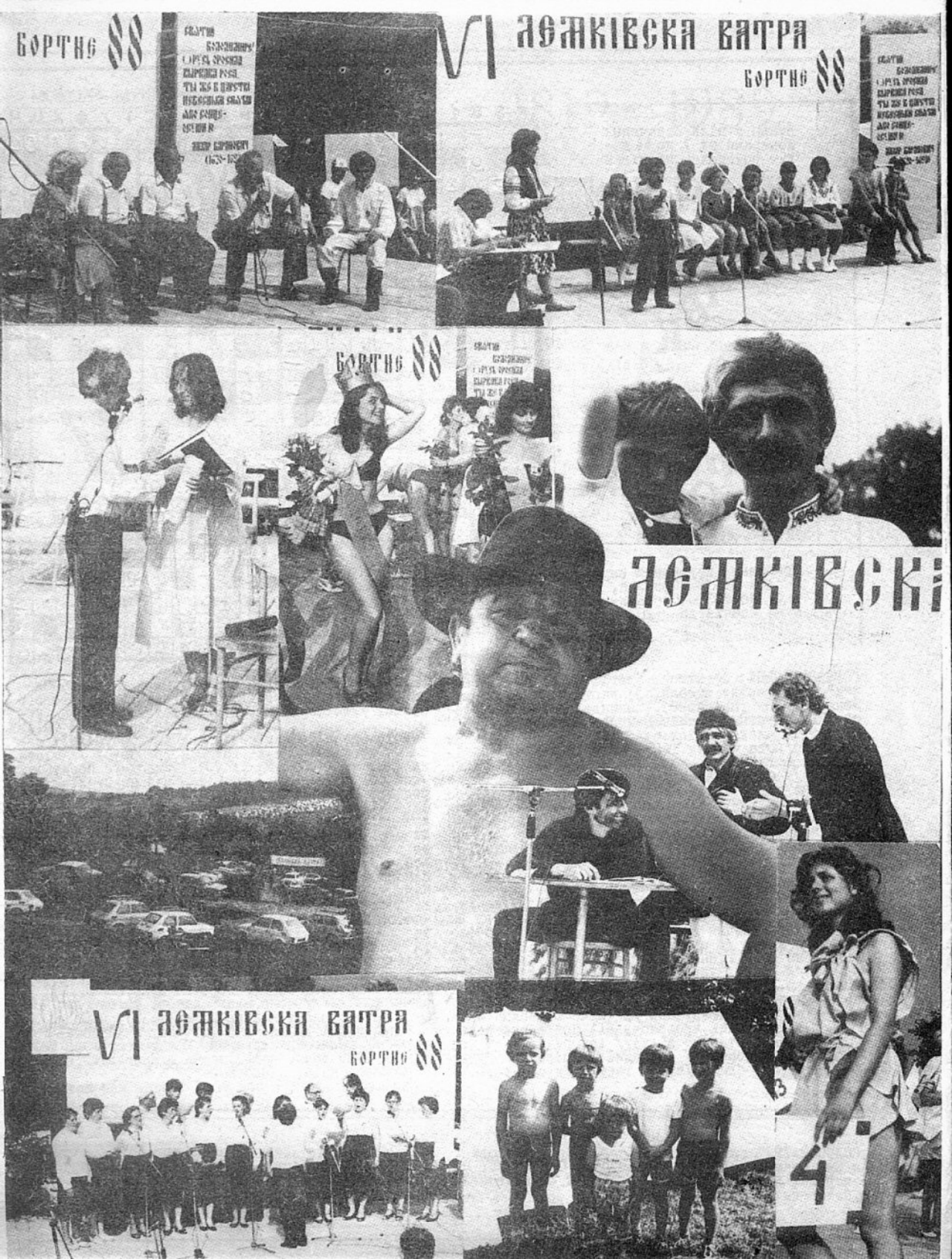
БОРТНО 88
VI ЛЕМКІВСКА ВАТРА
БОРТНО 88
БОРТНО 88
ЛЕМКІВСКІ
VI ЛЕМКІВСКА ВАТРА
БОРТНО 88

ГОЛОС ЛЕМКІВ

РІЧНИК СЬВЯТА ЛЕМКІВСКОЙ КУЛЬТУРЫ ВАТРА'90

Чом,,ГОЛОС ЛЕМКІВ''а не,,ГОЛОС ВАТРЫ''?

ДОРОГЫ ВАТРЯНЕ-хочеме щыросердечні привитати Вас на в Лемківскі Ватрі і од разу дякуεме за то же вытяглисте руку (і грошы) по наш а тепер юж і Ваш Голос. Од закінчыня 7 Лемківской Ватры в краю в котрим пришло нам жыти барз дуже зминило ся,зминят ся і в нас. Наша Ватра зас зминила місце, по Чарні, Ганчові і Бортним пришол час на Ждыню. Кус жаль Бортного-зачализме юж пидсьвидомо Ватру лучыти з Бортним. Ватра і Бортне юж кус зросли ся зо собом. Маме надію же подібні стане ся по роках і зо Ждыніом. Дуже річы промавльало за том зміном, были то недже іншыма кіснота Бортного і центральне взглядом села положыня ватряного поля. Того року зачынаме нови етап, Ждыня завірте нам тіж привитат Вас гостинні зо щырым лемківскім серціом. Ждыняне і конечняне на певно задбают о Вашу выгоду. Ватра гнеска маε юж своε поле, маε юж своε дороге бо дороге (маε коштуваты понад 100міл. зл.)але стале порядне електричне осьвітліня, но і очывидно свою сцену і місце на паркуваня авт. З часом напевно Ватра щы барже збохатіε. Вірме же тота зміна місця и вчасніщы непотрібны сварні недже нами лемками о Ватру о права до неї не пошкодят ii. Вірме же того року приде щы веце люди, веце як до Чарной, Ханчовы, ци навет и до... Бортного. На певно веце буде ту в Ждыни наших братів зо Словаччыны, Вас дорогы Руснакы тіж горячо і барз сердечні витаме. Витаме вшыткых і тых прибылых з найдальшых куточків Земли. Наша Ватра росне εст юж дос гардым молодым смеречком, з року на рік прибыват люди-тых шпилочок на його галузочках. Най нам шумит, най глубше запущат свої коріня, жебы тото засаджене вісем років тому деревце нич ани нихто юж не выторгал з нашой лемківской землі, ани бороны Боже не стял му вершка. То юж не εст мала ватра, при тім огни зробило ся юж кус за кісно, не може юж было ся до ніого допхати. То юж не лем ватра, гнеска пришлисте до Ждыні на Свято Лемківской Культуры, на Ватру90. То εст наш Свидник, наш лемківскі Сопот, такі своεрідни фестиваль Лемківской Культуры. Пишеме пишеме а не одповідаме на поставльене на самим початку зьвіданя. Подумализме собі жебы был то не,,Голос Ватры''але,,ГОЛОС ЛЕМКІВ'',Ваш Голос,кажды з Вас може до ніого(очывидно не до того якы тримате тепер в руках)дашто написаты а редакця наступного Голосу може скорыстат з тых надосланих Ваны матерялів. Лемківска Ватра была,εст и буде організувана для Вас,для Вас редагувана была, εст и буде ватряна газета. Ваша εст Ватра Ваш εст и Голос. Напиште нам што Вам ся подабало а што ні,што хотілыбысте зминиты.

РЕДАКЦЯ.

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКАМ „ЛЕМКІВСЬКОЇ ВАТРИ-90'' В ЖДИНІ.

Дорогі Краяне! Брати лемки і лемкині !

Сердечні вітам Вас вшиткых на тім лемківскім величавім сяті-народнім здвигу-„Ватрі'' в Ждині!Витайте ми вшиткы лемкы з цілого світу,де бы Вы не прожывали,на ті прекрасні наші прадідівскі земліці,милі нашому серцю-Лемковині! Витам Вас вшыткых,в тых нашых незрівняных,неповторных улюблених горах,чуд-Карпатах! Прошу Вас,поклонте ся рідні сторонці,милим горам і од мого імени! Якбы я люде добры,гнеска хотіл быти разом з Вами! Якбы-м хотіл побесідувати з Вами,нашом милом лемківском бесідом! Якбы моє серце радувало ся якбы-м разом з Вами засьпівал нашы пречудесны сьпіваночкы! Наконец якбы мі весело было посідути до пізной ночы разом з Вами коло огня-ватры і вдихати цілюще повітря,ароматы лісів нашых зелених Бескидів! Може дахто з Вас щи памятат,же написал єм в новорічных віншуваних на ЛЄ: "Шануйте ся! Любте ся! Весельте ся!" Повторям тото і тепер,лем з гіркотом змушеный єм до декого з Вас повісти і цілком іншы слова,котрых моя народна солідарніст не позволят мі замовчати. Дорогы Братя-лемкы зо"Стоваришыня лемків"з Лігниці і з Кренциї!Што Вы робите?Юпамятайте ся!Не діліте ся а єднайте ся!Удте в парі зо вшыткима лемкамы на цілім світі!Преці тото вшытко што Вы тепер проповідуєте юж в нас колиси было,в меджевоєнним періоді! Преці нас юж втовды попробували назвати,„tylko Łemkami''!Штоправда спочатку нас охрестили "zepsutymi Polakami" а щи перше нарекли нас,„Wołochami''.Лем же з того ничім не вышло,бо лемкы были тверды як кремін і свого імени"русини"ся не зрікалы... Не дармо наш лемківскіпоет-Іван Русенко писал втовды в єднім своім вершу:

Кто нам другом кто врагом?
Мы каждому вірили,
На мотузку нас вели-
Своєй не мали мы цілы!

Може тепер юж найвышший час нарешті мати свій розум і не давати ся комусі"на мотузку водити"?! Дорогы Братя зо"Стоваришыня"! Не можеме мы быти„лемківском націон'',так як не можут быти окремым народом нашы сусіды-бойкы,гуцулы,ци польскы гуралі або кашубы,ци куявякы... Нашы родовы корені з древносты походят з Київской Русы,то нам треба і тепер смотріти в сторону Києва,України,а не деси в західним напрямі... А же тепер всяди назву "русын" заміне на "українец" то і нам-лемкам треба тоту назву приняти!Зрештом,ничто не заборонят нам называти ся лемкамы,лем не треба забыбати,же мы зме етнографічном групом цілого українського народу!Тож я прошу Вас не:"діліте ся"!! Не вытворюйте штосы штучне.Створиліисте нову опганізацю-най буде! Лем ради Бога,не робте розбрату,не сіяте сепаратизму,не збочуйте з головной дорогы нашого народу! Керуйте ся девізом Івана Русенка

„Учте ся,идме в перед,
У не повторяйме глупство старе!''

Но а я вшыткым Вам Ватрянам,ци то з"Стоваришыня" ци з дакого іншого напрямку,щиро жычу жебысте вшыткы разом в згоді і злагоді провели тоти три дні "Ватры" на наші славні Лемковині, щаслишо здорово і весело. Но а як даде будете выхылятиу маціцкі погарик палюнкы(бороны Боже не за великі і не за часто!)то выпийте і за моє здоровя даяку капку,тай спомнийте мя (як колиси писал Тарас Шевченко):"не злым тихим словом"! Дай Вам Боже найліпшого!

Михайло Дзіндзьо

ІВАН КУРУЗЬК

Церква

Полоще дощ камінні стіни
Скригоче на копулі хрест
Розірвані рами ікон
Висять роэтягнуті
Мов руки Христа
В поривах вітру
Як голос церковного хору-
Продирається здалека
З глибин серця
Біль.

.....

НАРОДНА СЬПІВАНКА З ТАНЦЮМ

Горы нашы горы зелены
В прекрасни віночок сплетены
Шолковом травичком прикрыты,
Роками віками забыты

Горы нашы гопы прекрасны.
Як на небі зоронькы ясны
Такы мі миленькы
Як в гаю рожы червененькы

Горы нашы горы Карпаты
Дорожшы як златы дукаты
Дорожшы як выгоды сьвіта
Бо я з вами жыю долгы літа.

Горы нашы горы з Татрами
Помішаны часто з хмарами
Кычера ,Гомола зо Щобом
Теркочут,шепочут зо собом

Горы нашы горы з ярами
Полны поточків з быстрыма річками
Славлят ся чыстыма водами
У на вікы жыют з нами.

.....

ЮРІЙ ГАВРИЛЮК

Сине
Це небо над хатою
Де родився ти,
Де ріс.
Сине
Це колір хреста
При дорозі,
Якою ти мусів відійти.

Гладишів,13-го серпня,1983р.

Ближча ковела тілу як гуня.

Здоброи женои біда на половину а радіст подвіина.

ПОЕТИЧНО ПОКЛІН ЛЕМКІВЩИНІ

Володимир Барна

Запитання.

Де ти
моя прадідівська хато?
що залишилось з тебе
на скронях Лемківщини?
Не знаю я, і запитати ні в КОГО!
ПРАДІДА сховала земля
Бескидів,
ДІДА сповила земля
Америки,
БАТЬКА прийняла земля
України...
А я...
я шукаю коренів свого
Р о д о в о д у
шукаю код свого
ж и т т я,
Щоб знати-
звідки моє родове начало,
хто відкрив мої уста цією мовою.
де ДЖЕРЕЛО моєї батьківщини?

.....***.....

ВАСИЛЬ ХОМИК

До народу русинского.

Народе наш русинский з-під Бескида!
Яка тя страшна не трепала біда,
А ты, як орел на высокі скалі,
Мовчазно зносив мукы свої и жалі.

Розметал вітер по шырокім світі
Твоїх нещасных, збіднених дітий,
І хоц сой звили гнізда за долином,
Та цне ся ім за рідном верховином.

І рады бы бернути в рідны села,
Та доля для них далше невесела,
Благально просят каждого словяна,
Жебы земличка была ім оддана.

Народе наш, страдай в свої офірі,
Гартуйся духом в святі свої вірі,
Плекай надію, тримайся бесіды,
Засвітит сонце правды у Бескиды.

.....***.....

Потяг у Бескиды.

Настане ден прекрасний в наші жыні,
Коли при ватрі станут як братове,
Зо вшыткых сторін газды і газдыні,
Щасливы і усміхнены лемкове.

Освітит оген горы і доли ны,
Заблищат очы і полинут співы
Понад полями рідной Лемковины
Понесут вість, же зме днес щасливы.

Настане ден єднаня нашых люди,
Єдности духа, віры і бесіды,
І пак хоц єден лемко в горах буде,
Не згасне потяг ути у Бескиды.

СЕМАН

Вісла 47.
Кулі вітер доганяют
Слова люди убивают,
А народ терпит.
Стари ворон на голузи
бачит-што за рух?
Бігают селяне
носят міхы, бочкы, скрыні
і на возы кладут.
Запрягают коні, волы
і плачучы
за нима идут.
А в дальні чуты
стрілы,
і як свист батога:
"Шибцєй-язда"
І пливут рікою люде
від гір
аж
до моря,
щоб в чужыні прожывати
та і
загыбати.

Лемківска молитва.

ОТЧЕ НАШ і справедливий Боже,
При священнім огни тя благаєм,
Най нам ласка Твоя допоможе,
Змилостися над лемківскым краєм.

Верний нашы поля, лісы, воды,
Гідність людску, віру і звычаї,
Бы зме вільно, як і всі народы,
Могли жыти в своїм рідным краю.

Дайме братя клятву: гідно жыти,
Шанувати правду і свободу,
Од напасти край свій боронити,
Чест і славу рідного народу!

.....***.....

До братів-лемків.

Гей, тримайтеся, лемкове,
Як коріня смерекове,
Землі, віры і звычаю,
Най вам Бог допомагає.

Докля мате під ногами
Рідну землю, рідний камін,
Жадны громы в горнім літі
Не сокрушат вас на світі.

Любте правду, слово Боже,
Знайте: єдність вам поможе,
Дбайте жебы росла змінa-
І розквитне Лемківщына

.....***.....

Єден трьх - цілу душу спаскудит.

Каждa лишка свій хвіст хвалит.

Як ти двоє повіст жес пяный-лігай до постели и спий.

Два разы бы зіло якбы не смерділо.

Дитя хоц и криве а все отцу и матери миле.

1909--БОГДАН ІГОР АНТОНИЧ--1937

Ест то лемківска комета яка несподівані обявила ся на небосклоні української літератури. Його жывот-як зрештом каждой кометы был короткі. Ничым двадцетдволітні сизокрилий гірскі орел взбился під небеса української лірикы(ест то 1931р.)жебы за недолго юж-яко лем двадцетосмолітний-хпасти на рідну землю(6.07.1937р). Зложив до неї свої тлінны останки,з€днал ся з ніом,свого крылатого духа €днак пустил на волю де високо шыбу€ до гнеска. Сьвітло антоновичовой кометы мож было вздріти не лем на українські земли,помітилы його могутніст и величыну и полякы и німці и представникы інших наці. Зато тіж нашого Антонича треба зарахувати не лем до пантеону українських поетів але и до класиків сьвітовой літературы 20 столітя. Был то направду Велыкі Чувек,творив што правда в українські мові а не в ті якой вчыла го рідна мати,лемківска няня ци ціла Новиця. Барз скоро навчыл ся мовы(на студях),ба хыбаль в ціли Галычині не было чувека котры ліпше би ніом володів. Богдан Ігор осіл во Львові, там закінчыв свій жывот але не забыл свойого рідного гніздочка, свойой прекрасной Лемківщыны. Повно €ст €й в його творчости, ма€ правду Миколай Неврлі колы бесіду€, же:"Нихто щци перед Антоничом и нихто щци по ным не осьпівал з таком любовйом Лемківщыну як

Богдан І. Антонич

він".Він барз тужыл до нашых гір, може тота туга за тым што залишил и так барз любил, туга за Лемківщыном дала йому так велыку силу, крила вільного гірского орела якы вынесли го так высоко и дали змогу хоц од тамаль посмотріти ся очыма поезі на рідну хыжу в Новищи, на рідне село, на цілу дорогу його серцю Лемківщыну. Был правдивим сыном той бідной землі, нигда ся €й не запер, все турбувал ся €й культурным занедбаніом, бідом яка грызла каждого лемка. Тоты люде якы мали прі€мніст знати його особисті гварят же был то тихі, несьмілы, мовчазни и мельанхолійни чулек. Все был спокійни зрівноважени, все на своім лици мал для вшыткых сердечни усьміх. Для дуже осіб поверховно лем смотрячых ся на нього был то звычайни ,прости чувек-яких тисячы, але його душа, от што- душа была велыка. Він сам тіж мал цікаву філозофію жытя, бесідувал, же, чувек повинен жыти вшыткыма складниками:душы,тіла и розуму. Душа, тіло и розум творят після ніого тоту людску сьвяту трійцю з якой складат ся кажда людска особа. Чувек на його думку €ст таком створеном перед Бога ,але не докінченом щцы статулом, чулек €ст створены але €ст и вспівтвірціом себе самого, різбит сам себе каждого дня, каждой годины. Зато тіж напевно Антонич старал ся выкорыстати кажду хвильыну свого жытя,сідил не раз и не два до 2-ой в ночы а рано зас ставал завчасу. Може Бог одкрыл перед ным та€мницю годины його смерти, може зато так спішыл ся з тым писаніом Был то чувек хыбаль юж 21 століття, не заперал ся в кісні границі свого народу,все на першым місци ставлял правду и лем Правду. Розумів того,же належит до цілой велыкой людской родины, чул тоту €дність чувека з природом, она захоплала го-знате думам же тот сьпівец краси нашой Лемківщыны мігбы быти патроном гнешніого так модніого екологічного руху. Антонич віділ и мале -сво€ село и кус веце -Лемківщыну и щци веце -Україну, але віділ и найбільше-цілу сьвіт в котрым на щесьця не заперал свойой душы яка выходила дале и лучыла ся з цілым Космосом-там глядала Бога. Штобы ту щци додати,любил кхыжку,остатні грошы потрафил дати за ню, назберала ся з ных дос гарда бібліотека. Был доглубным и быстым обсерваторіом отачаючого го сьвіта:людскей психікы и красы природы. Пышучы свої вірши знал як тото зробити жебы записаны ным слова и гнеска(колы одкрываме на ново для себе Антонича)шарпали за вшыткы струны нашого серця, отверали двері до нашых душ. Він знал што нам людям треба, його вірш €ст балсамом. для нашой душы, зневолю€ нас. Чом так ся дi€. Хыбаль зато же він запер в своіх вершах вшытко тото чого нам треба. Ест радіст, але и жал и туга, €ст и надія и та€мна сила духа жыти, €ст вшытко тото што нес€ з собом и наше гнешне жыття. Наш Антонич все ниско хылыл голову перед тайном жыття-€ст то після ніого безцінни дар котрого не вілно нам марнувати, розмінняти на дрібне. Позволите же скінчу

Черемха

Мов свічка, куриться черемха
В побожній вечера руці
Вертаються з вечірні лемки,
До хат задумано йдучи.

Моя краіно верховинна,-
Ні,не забудьтвоіх черемх,
Коли над нимимісяць лине
Вівсяним,олідим калачем.

його власними словами: "У час коли наші гори переживають, мабуть свої найважчі роки коли б'є в них безпощадний вітер днів, коли йде на них зміцнений наступ з різних сторін наше скромне слово хай буде бодай малим доказом, що гори говорять:

гори говорять
гори творять,
гори живуть"

НАДІЙКА.

Лемківське село.

Земля не родить, вітер віє,
На полі мох, мов теплий одяг.
А люди як у всьому світі,
Все родиться, терплять, вмирають.
Пожежі й повені приходять
Лишаючи лиш пустині.
Рокочуть війни і минають,
Зміняються володарі.
Літа пливуть, мов гірські води
Іпро опришків дощ осінній
Вже тільки вспомини виводить-
Чимало бур так прогуло,
Лиш ти однакове й незмінне
Далеке лемківське село
Туди, мов стріли, шлю слова.
Туди крилата пісня лине.
З села такого вийшов я
Життя звеличник-верховинец.

Вітер століть.
І вітер віє від століть
крилатий, вільний і неспинний,

і вчить свободи, туги вчить
за чимсь незнаним і нестримним
І повторяє нам прибитим
у зривах страчених на марне
що вже ніяк життя спинити
і що життя це не казарма.

Хміль

Дівчино, хмелю весняний,
довкола мене оплетися!
Кують нам пятлі з моху сни
і в сто гаях лопоче листя.
Весна онаєних весіль
і кожна ніч немов отрута
Твоїх долонь ласкавий хміль
і тайна щастя незбагнута.

. Дуже ворін у вола звалит.

Слово як пташок вылетит , ... зімаш го.

1890 ІВАН РУСЕНКО 1960

Наш РУСЕНКО навбы того року -очывыдно якбы ищы жыл-юж 100 років, але на жаль гнеска не найдеш го серед жывыма людми. Лишыл нас самых на ті землі 30 років тому. Маме як видно подвійну річницю: 1) щаслыву-бо минуло юж 100р. од дня народженя того поета; 2) и сумну-бо маме за собом аж 30р. без жывого Русенка. Але ци Він так направду лишыл нас самых перед 30-ома роками. Ні, Русенко што правда одышов од нас але лишыл нам себе в своіх поетичных творах-в них жыє гнеска и буде жыл заран. Иого творчіст залишена нам єст його панахыдом, все будеме чытаючы його творы сьпівати йому-"вічная памят...", не забудеме нашого Русенка . На певно не забудеме бо ци можна забыти тото з чым стрічаме ся юж од наймолодшых років нашого жытя. Толды щы незналам, же моі мама и баба бесідуют до ня його словами. Рослизме разом з ным а и тепер яко позрілы юж люде маме го все блиско себе, тепер зас мы вчыме свої діти Русенка. И так тото русенкове кольесо буде обертало ся дале. Иого вершы трафили хыбаль під каждy лемківску стріху, кажды хыбаль знає гакы його вершы як: "Птах, рыба и рак", "Музыканты" , ци "Осел и соловій" . Як підрослизме лознализме и іншы, недже іншыма и таки: "Лемковина", "На Лемковині" ,"Шануйме своє". Чытализме и його сценичный образ "Вертеп в Карпатах". Сут то просты віршы але єст в ных штоси такого што дає ім вічніт. Иого віршы зневолюют нас тым, же Русенко в ных одкрыват нам правду, вчыт нас(а дже своіма баснями) як треба нам жыти, што в нашім жытю єст найважнійше, чого маме ся триматы. Иого творчіст єст для нас чимси в роді -букваря, на його вершах вчыме ся букв , але и любови до нашой рідной Лемківщыны. Іван Русенко был чловеком

щырого серця, якбы лем міг то вшыткым людям роздал бы вшеляке добре и каждому доложыл бы жменю щесьця. Все не лем , же жадал од іншых взаємной пошаны, згідного и чесного вспіложытя з вшыткыма людми, але сам свойом поведінком давал добри приклад. Жыл все з вшыткыма в згоді, а дже з людми іншых поглядів (Русенко был -старорусыном), не сіял ненависти, не гнівал ся на іншых лем за іх іншіст. Был чулеком и поетом згоды-може за то так охочо слухаме його слів, бо згода потрібна нам гнеска . як повітря. Більшіст з нас знає Русенка , юж не особисто але через його вірши-яко поету, але Русенко (подібні зрештом як и Антонич) был уздібнены и музычні (оба знамениті грали на гушлях, -тым народнім лемківскім інструменті, Антонич навет пробувал компонуваты) и плястычні (оба малювали) -залишыл по собі кус рисунків и полотен. Шкода лем , же Русенкови не дане было осягнуты выжшой осьвіты, до кінця розвинуты тоты свої Богом дани -таланты. Такі был сьвіт, напевно дуже іх закопалызме в землы разом з Русенком всічки 1960р. Што же зробиты, Русенка юж не є, але його зьвізда сьвітит ясно (а могла бы гнеска міцнійше, дуже міцнійше сьвітиты-шкода). Русенко и без той выжшой осьвіты зробил для нас барз дуже, ділал добро лем добро и такым зме го запамятали.

НАДІЙКА.

1944-1947 ЛЕМКІВЩЫНА ТЕРНОТ-ЛЕМКІВЩЫНА ПЛАЧЕ.

З приходом Червоной Армі на Лемківщыні час почала шырити ся пропаганда нашого выізду до Совітского Союзу на Радяньску Україну. Пішу "час" бо перша така акция мала місце щы в грудни 1939 р. Німецко-совіцка коміся в Санчы мала полни руки роботи, не могла дати собі рады з охотниками. З цілой Лемківщыны мало выхати в тамтых часах -так приблизно деси з 7000 осіб. Дос велыку част записаных втолды щы дальшено. Тоты выізды з 1940 р. (перши транспорт з Климківки, Устя, Ганчовы выіхал 11.02 1940р.) были лем заповіджом того вшыткого што діяло ся на Лемківщыні в роках 1944-45. Ой захваляно втолды нашым лемкам Нову Россию, страшено іх же як ту достанут то будут ополачены а рідны горы и так одобраны ім будут. Дуже люды дало ся зімати на тоту паст, пыбка хватила-нашы цілима родинами записували ся до того раю де чекати на них мало "велике щесьця и бохацтво", а на іх діти університеты які зроблят з лемківскых хлопскых діти дохторів, інжынєрів ци учытелів. Зробил ся розлор, записани до "раю" были горем мали свою поліцю, декотри з ных навет доносили там де треба. Што там ся не діяло, брат не вірив брату-на Лемківщыну хпала психоза страху. Было так, же выіжджали навет праві же цілы села (опорожнили медже іншыма: Вышоватка, Долге Радоцина, Невнайова, и Розстайне) приіжджали там и барз часто-хыбал аж за часто-стрічало іх розчарованя а навет неприхыльне наставліня місцевого населіня. Выіжджали але не все зо свойой доброй и непримушеной волы, очывидно полякы давали ім право выбору, могли дійсно выберати медже неустаючым страхом о своє здоровя а навет жытя (коли рішыли би ся остати) а Україном. Барз дуже люды выбрало тото спокійнійше-як толды ім ся здавало-розвязаня и "добровільно" опустило рідны стороны. Декотры з тых які выхали и в 1940р. и в роках 1944-45 не заставшы того обіцяного раю скоро рішали ся вертати. Вертали на свою Лемківщыну, хоч была она бохата лем в каміня и в біду-але свою рідну, лемківску. Не было єднак дане ім спокійні жыти в іх рідним гнізді-імущы власть уважали іх або за шпіонів комунізму (так робили німці) або не хотіли же мати в свої державі украинців-мали тепер Польщу лем для полаків. Но што ж, не всяди міряют вшыткых люди єдном мірком, але повічте сами ци можна чудувати ся чужым колы и свої так роблят. Чом галичане неприхыльно односили ся до нас, прецін перше колы колесо крутило ся в другу страну они на Лемківщыні нашли для себе тепли куточок-лемко гостил іх в свої кісні и бідні хыжці. Лемківска маленька "хыжа" пригорнула в лютим 1944р. біженців з Украіны а велика украіньска "хата" неохочо давала лемкам свій хоцьбы найменшы куточок. На переріджені в тот спосіб Лемковині пізнійше "погода" змінила ся, лем же на жал не на ліпшу але на щы гіршу. В 1947р. нагли обернуло вітром и од того часу вітерниця зачала дути на захід. Дула з барз великом силом, брала зо собом праві каждого лемка, лем даде дахто достал коли хватил ся лісной роботи (подабали ся тым новым панам Лемківщыны нашы лісы-хтосци мусіл іх тяти) або вказал гамерыцкы папері. Пришол видно и на нас час, настал час и нашой вавилоньскей неволи, погнано нашого лемка гет, аж на Шлеск, аж к Балтыцкому Морю. Задбано и о тото жебы припадком в дорозі не заблудил, приділено му "провідників" и то не были якых - з кулометами. Тота ославлена акция "Вісла" тривала кілька місяців, но бо не спосіб было выгнаты вшыткых руснаків єдного дня -того майстерштыку и комуна не могла здійснити-потрібувала часу, дуже часу. Всяди было подібні, всяди корыстано з того самого скорше приготуваного сценарюша. Зато не буду пусал ту о каждум селі осібне лем для прикладу, для ліпшого и полнійшого зрозуміня вимовы тых трагічных для Лемківщыны дни, послужу ся прикладом Ясюнки. На ясюнчанів криска пришла 9.06 1947р., щы сонце над Ясюнком не вышыло хыбал а в селі было ож польске військо. Почали од нижнього кінця, заходили до каждой хыжи и остро приказували рыхтувати ся до дороги. Рыхтувати ся т.з.-складати што ся дасть зложити на єден віз. На одходне повіли ім, же як вернут то будут мусіли утн там де ім они кажут. Страх хпал на Лемківщыну, хоц вояки бесідували, же повезут іх на Захід-не вірили в тото. Чорны думкы загніздили ся в лемківскых головах, од них аж потемніло ім в очах. Вістка про Завадку Морохівску (смот: Степан Мігус-Запис злочынів. НС. Но. 15. з 15. .04.1990р. с. 5) видно, же дотерла и ту и ясюнчане знали о трагеді того села чули о той трагеді яка як грім з ясного и спокійного неба хпала тыхеньке село-не зо стороны гітлеровскых есесманів але польского людового війска. Вернійме ся до Ясюнки, воякы з горішнього кінця села вертали за кілканадцет минут, выганяли каждого, операючых ся заохочували силом. О добродійстві виселеня декого переконували навет колбамы своіх крисів, то и так добрі-не смію ся, боронь ня Боже, ани не жартую, дежбым смів жартувати собі з так поважных річы. Бесідую: "то и так добрі", бо в Старім Любличці (пов. Любачів) вояки з а с т

р і л и л и на поддвірю перед хыжом, на очах цілой родины(мужа, родичів и діти)жену лем зато, же не хотіла лишыти свойой рідной землі и хыжки. Были так"добры", же сповнили ей жычыня-зостала там юж на вікы. Но и зас одшлизме од нашой Ясюнки -што ся там діяло? Заздрыйме там и зобачыше. Ано чуты было крыкы вояків и плач лемків, а вшытко тото злывало ся з рыком худобы, беком овец, бреханіом псів. Над бідном Лемківщыном плакало навет небо, Бог карал нас але и терпіл разом з нами-лемкамы, разом з нами зрашал нашу землю и своіми сызамы. Не вдаст ся мі описаты того вшыткого што толды діяло ся в тым ци в іншым лемківскым селі, што діяло ся в душы каждого выганяного лемка. Тоты лем знают котры перешли без тото горе, котры мусіли лишыти рідне село, свої прекрасны горы, и мыли іх серцю хыжки а в ных свої улюблены-тепер міцно перестрашени и сказаны на здичіня(так як и цілa Лемківщына) іх кыщі и псыкы. Гнали іх без Криву, понад Баниціом, без Вірхню до Гладышова-там мали перши нічліг(гладышовянів юж не было). А видите забил бым о барз важні річы, в Криві каждо зажодил до церквы(вспільна для Банці, Кривой и Ясюнки) помолили ся, пожалили ся Богу на свою долю и оддавшы ся під покров його Матери ишли юж съмілше в свое незнане"заран". Другого дня -10.06.-без Магуру; Маластів, Ропицю Руску, Санкову и Кобылянку пригнали іх до Загожан-там чекали на свої вагоны. До гнеска дорогу тоту з Ясюнки до Загожан мают перед очами, добрі ей запамятали, особливі тоту на- гурску дорогу. Там пеклил ся еден з польскых офіцерів-руди поручник . Ездил собі на ровері и был чим попало. Чом так охочо роздавал свої разы? Ано лем зато , же змучены коні . ци коровы не могли юж скоро ити під гору, за то , же приставали и опізняли цілы похід. Казал навет воякім змітуваты деякы річы з тых приостаючых з заду возів, але наш тихі лемко, як воякы пішли до переду зас іх клал на свій віз. Ясюнчане помагали собі в біді и якоси переіхали тоту Магуру. В Загожанах тримали іх в парку аж три дны-выходит на тото же тот руди офіцер не мусіл аж так барз поганяты нашых на Магурі. Видно не любив руснаків. Тот примусови постій щы барже поглубил в нашых ясюнчанах непевніст заранішнього дня. Было барз тяжко, худобу не было за барз чым кормиты а маеток забрани з гір-и так юж невеликі-тепер щы корчыл ся. Загірякьскы злодіе не спалы. 13.06. казали перейты ім на стацю, де чекали на ных товаровы вагоны. В цілым транспорті еден был на возы(розкрали з ніого кольеса и іншы часты) а решта для люды и худобы. Еден вагон призначены был на дві родины- часто были то одкрыты вагоны, но и нашому лемковы пришло жыты и спаты під голым небом. Аж в допозі люде довідали ся, же не вшыткым ясюнчанам позволено іхаты тым потягом. Декотры мусіли чекаты щы в Загожанах на іншы транспорт. Полякы видно не лем , же хотіли выгнаты нас з підного гнізда, але и позметаты по тых тзв. "Землях Одзысканых ". Дорога на Захід каждого нашого транспорту вела без Явожно-там вшыткых люди брали нибы то на санітарну контроль(полігала на посыпаню певных місц на тілі чымси таким як азотокс)але фактычні была то політычна чыстка. УБ переслухувало вшыткых, дуже нашых люди, невинных люди зостало юж там-декотры навет юж на все. Встанут на судним дни и там на місци будут судямы своіх катів. Декотрым "лем" порядні ся достало, били де попало и хоц кого, не ощадили навет хыбаль юж з 70-т літніого дідуся -розобрали го до гола и били. 15 нагайок дістал навет солдат Червеной Армі, не знал колы здерли з ніого одяг(так зграбни были каты), плакал и лем зывідувал ся: "за што ня бете?". Як дішли до того, же борол ся за іх комуністичну Пол- щу, перестали бити. Перше брали ся до битя а пак аж перевіряли документы-добрі же хоц знали чытаты. Заміст"останте здорови", порадили му жебы тихо сідул, бо як дашто писне о тым нагайковым "презенті" -то "to kula w łeh" Не буду ся ту розводил о Явожні-зацікавленых одсылам до НС(Евген Місило-Явожно. НС Но. 4. з29. 01. 1990р. с5; Мирослав Павляк, Степан Мігус-Кошмар Явожна. НС. Но. 12. з25. 03. 1990 р. с5) Я од себе додам лем тото же не пестили там нашых, тіло ім гнило а они што, -ничь, выкроіли дакым цизориком и то вшытко. Там так направду единым порядным докторіом была земля-наша мати, она як то бесідуют-вытягне вшытко. Нашого лемка мучыли не лем в Явожні, загыбель чекава на ніого и в іншых полскых вязницях-о хоцбы и в Рящеві. Відомо было , же як дістал ся там русын-украінецто по то, жебы юж в тым "пенсіонаті"скінчыти свое жыття. Жебы жывым выйти од тамаль треба было мати або "плечы", або желізне здоровя, а може передовсім ласку Божу. Што там з нима не робили, підлучали пронд до тіла, гбивалы іглы під ніхті, палили тіло... Едному такому пощастило ся выйти жывым з ряшівскої вязниці-виобрасте собі , же рідна мати як вздріла свого сына, зомліла. Так тяжко, так трудно было ей погодити ся з тым што мала перед своіма очами. Вернійме ся до нашых ясюнчанів якых залишылизме в Явожні. Іх дорога не кінчыла ся там-но очывидно для декотрых так. Яким и Семан Васенко и Петро Дзьопа"залишили ся" ту на довше. Транспорти іхали далше, тот з ясюнчанами дотер до вой. вроцлавского. Знайте, же и той малой жмені ясюнчанів не льшено

разом, кажды ей пальец дали осібне-жебы не зышли ся до купы и не помагалы си взаімно. Доїхали якоси але їх горе ищы не скінчыло ся, там на тым новым своїм місцы дале были під надзором УБ ,жыли меджє неприхылно наставленыма до ных полякамы-якы мали їх за "banderowcőw". Міг бым юж кінчыти, але я виберу ся щы до Гуты Крампской. Хотте зо мном. Зьвідуєте ся: "чом там?". Ано там ,бо мешканці того села два разы перешли тоту дорогу на Захід, раз в 1944р. а други раз з цілом лемківском родином в 1947р.. В грудни(деси так початком-може 7.12) 1944р. німці погнали їх на Захід. На піше дішли до Горлиц, спали раз в Розстайнах-в церкви, а другі раз деси під Горлицямы, в копі сіна. В Горлицях заладували їх до вагоніб и повезли аж до Розинбергі. Але закля тото ся стало взяли ім вшыткы добра якы з собом забрали з рідного села. Очывидно німці за тото вшытко заплатили ім, платили ім и за пізнійшу три місячну роботу в німецкой фабрщі. Наши лемкы жыли си там в міру спокійні и безпечні, аж до часу кольи зас зблыжыл ся до ных фронт. Він вигнал їх з рідных сторін и тепер зас приглюк ся за нима, нашол їх и ту в Німечыні. Німці найперше одлучили діти, забрали їх нибыто до Швайцарі, де-як гварильи мае оминути їх війна и будут безпечны. Вернульи ся по решту але тых юж не вспіли вывезти "ратували" їх в інши спосіб. Обляли бараки бензином, и підпалили їх разом з людми, а сами очывидно втекли. Нашы землякы-дякувати Богу, не згорілы, зробили підкоп під сьціном и захоронили ся в фосах з водом. Барз любили свою хоц и бідну и каменисту але найдорожшу їх серцю лемківску землю, тужыли за ніом не хотіли заміняти ей на богатшу Німечыну. Не хотіли зоставати в тим хоц и богатім але для ных чужим краю(посмотте

обернуло, гнеска аж ся рвут до той Німечыны). Купили за зароблены грошы коня и віз, наклали на ніого вшытко што ту си придбали и рушыли в далеку дорогу. Не была то легка дорога, тягла ся и тягла, їхали деси з місяц. Што гварю, они не їхали але шли при возі, хыбаль не збрешу як повім, же більше шли як їхали. Сценарий каждого дня был подібни, двоє шло за сіном для конї, купували го а часами дістали дармо. Двоє інших зас глядало їдла для люди, а щы едно -юж під сам вечер выходило в перед и глядало дакого місця на нічліг. По місяци долгой и тяжкой подорожи, барз юж змучены вернули домів-але ци тото што застали в рідним селі мож назвати їх хыжом. Послухайте зрештом сами ,ци хыжа може быти без даху, без повалы, без выглядів и без двери... Якоси поправили тото што зостало з їх хыжы, зробили так жебы хоц не ляво ім на головы, жебы лем даяко дало ся ту мешкати. У юж были щасливы, не перешкаджало ім тото ,же не было за барз што істи. Компері не викопани щы, сут на поли(змерзнени очывидно и солодкы)капуста тіж щы "росла"-брали тото вшытко як мы гнеска з замражаркы. Якбы мало было того вшыткого то лихо присылало щы до їх села так од часу до часу польске войско. Нашы люде барз добрі запамятали собі тоты "візити"польского

війска, може зато, же было оно -людове. Воякы были кого попало и то не раз, не жалували своїх разів, з неєдного лемка вдало ся ім зробити чорнісінького негра, при оказі нераз дістало ся декотрі наші жені як пробувала боронити катуваных своїх братів, няанів ци мужа. Якоси дуже лекше было ім глядати "бандеровцув" по селах-при нагоді дашто щы завсе вкрали, не хтіло ім ся за барз ходити по лісі. Такы то были тоты часы, в середніовічу уряджали полюваня на босорки а полякы по II сьвітові війні полюва- ли на "бандеровців". Там и ту більшіст офір то Богу духа винны люде. Чудным може выдати ся тото в 1947р. жаль ім было лишати тоты решткы свойой розваленой хыжы, рідны-хоц страхом и трепетом по самы берегы выполнени нашы горы и тоту їх бідну жолнірском черевіком здоптану дорогу землищю. Жаль ім было, барз шкодували, але Ци могло быти інакше, прецін лишали своє рідне гніздо-свою найдорожшу ЛЕМКІВЩЫНУ. Вернули в 1945р. з далекой Німечыни зато мам таку тыху надію же -як Бог позволыт то нашы лемкы вернут и зо Шлеска и з Приморя. Дай нам Боже дожыти того. Хоц штоси мі шепче до уха-тепер ся сварят хоц ділят їх соткы и тисячы кілометрів, а што буде як зышли би ся до купи...

Борис Лемківский.

Де дырва рубают там тріскы падают.

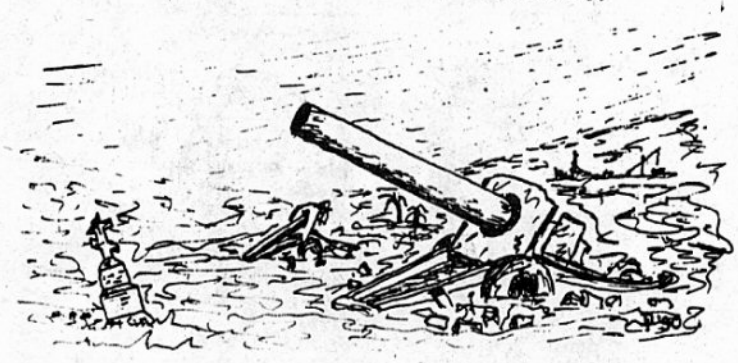

Згода будуе -незгода руйну.

ЗАКЛИК-ОДОЗВА.
До вшыткых лемків в Краю і в Світі.

Дорогы Сестры і Братя. Наша розпетана Родина зас поділила ся. Весном минулого 1989 року част молодого лемківского активу створила організацийний Комітет лемківской організації о назві "Стоваришыня Лемків"в Лігниці ,яке там зареєструвано. Більшіст лемківского активу і в горах і тых жыючых на выгнаню з ріжных причын не влучылася до той новой організації(Дуже лемків ює товды ставляло зывіданя: "чом не на рідні Лемковині?"). Ширший лемківский актив в Польшы в тім і бывшы діяче Лемківской Секції уснали за користне покликаня до жытя -нашу лемківску організацю, якой серце і душа жыты буде на рідні земліци, організацю яка би мала єднати нас вшыткых і кликати до діяня в рідним хоц юж барз розбуренім гнізді. Од давна нашы діяче прагли створити свою лемківску організацю на рідні Лемковині. 30.03.1990р. Воєвудскі Суд в Н.Санчи зареєструвал нову нашу організацю під назвом "ОЬЕДНАНЯ ЛЕМКІВ", яка юж почала діяти, хоц не могла од того часу зробити дуже. Як видиме маме юж дві правно існуючы статутны лемківскы організації, єдну выселеньчу(Стоваришыня Лемків)а другу в горах(Обєднаня Лемків), а крім ных і іншы діючи без реєстрації і статутных вымаганьв. Нееден з нас звідуєся ци такый поділ серед лемків єст потрібний і користный? Одповісти можна коротко -так і ніт. Так лем зато жебы зрозуміти што дає поділ, но і може кус потрібне конкуренційне діяня. Гнеска мы лемкы зме дос міцно розєднаны. Самы видиме што то нам дає ,же тот поділ нам не помагат лем шкодит. Шкодят нам і різны окресленя нашой свідомости національной і різниці релігійны. Што ма нас ділити ? Ничі! А што єднати ? Вшытко! Вшытко тото што нам рідне і близке-бо зме преціи єдной матери діти. Еднако маме цінити і шанувати тото што нам оставили нашы предкы, дідове і няньове. Вшыткы єдного прагнеме -боронити нашого існуваня, рідной культуры, бесіды-мовы. Вшыткы прагнеме штобы організувати шторічны Ватряны Свята, штобы діял міцный ансамбль"Лемковина"Хочеме і рідной школы для нашых діти, хоронити памятки нашой культуры і мати наш Музей. Хочеме засудженя нелюдской акції "Вісла"-выгнаня нас в 1947р., хочеме і приверненя нашых прав власности до вшыткого што акця"В" і дивний(гварят-злодійский) декрет з 1949р. неправні забрали нам. І штобы на рідну землю предків могли, мали право вернути тоты лемкы з выгнаня котры того прагнут. Одже до діяня в новім жытю треба нам ЕДНОСТИ і БРАТНЬОГО ЗРОЗУМІНЯ. І власно по то створилизме нашу організацю о назві "Обєднаня Лемків", яка ма нас єднати незалежно од того хто як себе называт(приниманме і русинів і руснаків і лемків і українців), незалежно од того до якой віры належыт(пригорнеме і православных і греко-католиків, ци і щы іншых) і незалежно од того до якой групы ци організації юж дахто ся записал. Кличеме-просиме вшыткых лемків-ЕДНАЙМЕСЯ! в єдну міцну організацю в Рідним Гнізді. Організуйме кружкы ОЛ і в горах і на выгнаню, всяди де того нашы люде лем хотят. Творме рідны школы, колективы і вертайте з выгнаня хто лем може ,бо при дальшим розсіяню грозит нам асиміляця-винародовленя. Хыбаль вшыткы єднаково тото розуміеме. Най жыют лемкы в єдности, любови і згоді.

Головный Уряд Обєднаня Лемків в Горлицях.

Погани тот птах што своє гніздо калит.

11. Зарікала ся жаба мочыла -найперше вскочыла.

10. Не вір тому бо і што компері іст.

СВІТОВА НОВИНА-лемко дослідником і одкрывцяом атому.

Можна подумати, же то жарт, бо трудно в таку новину повіритu. Сам не вірил бым якбы не інформували отім науковы выданя-документы. Отже зацікавленых ближе такым одкрытіом одсылам до наукового, хемічного выданя пн. -"Відомости хемічны"(Wiadomości chemiczne)з квітня 1983р. (No. 4(430)с. 263)до допису доц. др. габ. Романа Межецкого і мгр Йоанны Кириловіч-Коковской. Іх наукова статя інформує, же першым дослідником атомных таємніщь в Польщи был наш лемківскі науковец, професор хемії Університету Ягелоньского(УЯ) в Кракові-Еміль Чернянский, родом з села Флоринка. В роках 1851-1888 найбільше часу і труду посвятил теорії атомных кружень. Хоц коротко але повім дашто о жытю того великого сына лемківской земли. Народився в 1824р. в селі Флоринка. Початково студював в Перемышли, а од 1844р. перешол до Академії Технічной во Львові на одділ рахунково-природничий. Однач е свою науку прагнул посвятити фармації і дальшы студя проводжал в Празі, де в 1850р. працював в Хемічні Лабораторії Кароля. В1851р. покликано го на катедру хемії УЯ в Кракові яка лучила ся і вела вспільну науковы дослідженя з катедром фармації. Здібному і активному науковцю признавани были высшы науковы званя аж до функції ректора УЯ в 1874р. Помер в 1888р. Открытя атому то дос довга і трудна наукова дорога. Як ся довідуєме з поданых высше інформації-над атомом науковці вели баданя уж в другі половині 19 віку. Мило тепер довідати ся, же в Польщы такы дослідженя провадил як еден з першых-лемко, же з його одкрытя атомних діянь корыстали пізнійше польскы науковці. Отже і мы маме ся чым похвалитu і бытu з того горды

. Ф. Гоч.

ІВАН РУСЕНКО

Новорічний привіт на 1930рік.

Не выдусили нас всіх каты,
U не выссали нам кров.
Як были нашы Карпаты-
Так будут во вік вікоw!

На нашой земли святой
Жыєме тысяч літ
U кто може сказати
Же рускых лемков ніт?

Всьо своє маме як u другы:
Свої звычаі u бесіду
U свої гунькы, свої чугы,
Свої співанкы-свою біду...
(...)
Руснакы мы з діда-прадіда,
U будеме аж до смерти.
Дорога нам руска бесіда,
Не даме ей выдертu.
(...)
Культура наша небогата,
Бо зме в неволи ся родили
Ля тепер нашого брата
Новы панове присілu...

Але мы ся не даймe!
Лем тримайме ся разом.
Най згода медже нами
Буде того доказом!

Враз будеме тримати.
То нас нич не розшмарит:
Една Русь наша мати.
По обох сторонах Карпат!
.....***.....

ІВАН РУСЕНКО

Лемкы.

Мы бідны уж з діда-прадіда,
То будме, же духом богаты,
U чести не дайме здоптати,
А віры не зламе нам біда.
Мы слабы-як гача до плуга
То разом берме ся до діла;
В громаді-найде ся u сила,
Лем треба спомочы друг-друга.
Мы мягкы, нам гларят-як глина:
Гартуйме ся. -значит-на груду.
У сяни наукы u труду
Постужат гнет наша родина!
Мы темны-так гларят"нелемкы"
Нам треба кус веце освіты
А сонце u для нас засвітит,
Не блудме все бколо потемкы.
Нас мало-то в Союз громаду
Вступайте u смотме доокола
Быстрыми очами сокола
Кто з нами враз иде кто з заду.
Мы саны а нашы недругы
Зныщыты нас хотят насилно
Ставайме, боронме ся спільно
Напротив ворожой потугы.
.....***.....

Птах, рыба u рак.
Было так:
Птах, рыба u рак
Взялися воз тягнути
По путu...
U всі троє ся заппрягли
u тягли...
Не тяжко было на возі
U на гладкі дорозі,
А воза з місця не рушили
Бо не согласны были:
Пак взад тягнул,
Рыба в воду,
А птах привык уж с молоду
Летіти все там, где хмары...
Всі троє ся помучыли,
А воз там где был оставили.
У нас также-каждый своє,
Не можеме разом идти
Заміст згоды доброй волu,
Мы мусиме ся сварити.
.....***.....

Можна подумати, же то жарт, бо трудно в таку новину повіритu. Сам не вірил бым якбы не інформували отім науковы выданя-документы. Отже зацікавленых ближе такым одкрытіом одсылам до наукового, хемічного выданя пн. -"Відомости хемічны"(Wiadomości chemiczne)з квітня 1983р. (No. 4(430)с. 263)до допису доц. др. габ. Романа Межецкого і мгр Йоанны Кириловіч-Коковской. Іх наукова статя інформує, же першым дослідником атомных таємніщь в Польщи был наш лемківскі науковец, професор хемії Університету Ягелоньского(УЯ) в Кракові-Еміль Чернянский, родом з села Флоринка. В роках 1851-1888 найбільше часу і труду посвятил теорії атомных кружень. Хоц коротко але повім дашто о жытю того великого сына лемківской земли. Народився в 1824р. в селі Флоринка. Початково студював в Перемышли, а од 1844р. перешол до Академії Технічной во Львові на одділ рахунково-природничий. Однач е свою науку прагнул посвятити фармації і дальшы студя проводжал в Празі, де в 1850р. працював в Хемічні Лабораторії Кароля. В1851р. покликано го на катедру хемії УЯ в Кракові яка лучила ся і вела вспільну науковы дослідженя з катедром фармації. Здібному і активному науковцю признавани были высшы науковы званя аж до функції ректора УЯ в 1874р. Помер в 1888р. Открытя атому то дос довга і трудна наукова дорога. Як ся довідуєме з поданых высше інформації-над атомом науковці вели баданя уж в другі половині 19 віку. Мило тепер довідати ся, же в Польщы такы дослідженя провадил як еден з першых-лемко, же з його одкрытя атомних діянь корыстали пізнійше польскы науковці. Отже і мы маме ся чым похвалитu і бытu з того горды

. Ф. Гоч.

ІВАН РУСЕНКО

Новорічний привіт на 1930рік.

Не выдусили нас всіх каты,
U не выссали нам кров.
Як были нашы Карпаты-
Так будут во вік вікоw!

На нашой земли святой
Жыєме тысяч літ
U кто може сказати
Же рускых лемков ніт?

Всьо своє маме як u другы:
Свої звычаі u бесіду
U свої гунькы, свої чугы,
Свої співанкы-свою біду...
(...)
Руснакы мы з діда-прадіда,
U будеме аж до смерти.
Дорога нам руска бесіда,
Не даме ей выдертu.
(...)
Культура наша небогата,
Бо зме в неволи ся родили
Ля тепер нашого брата
Новы панове присілu...

Але мы ся не даймe!
Лем тримайме ся разом.
Най згода медже нами
Буде того доказом!

Враз будеме тримати.
То нас нич не розшмарит:
Една Русь наша мати.
По обох сторонах Карпат!
.....***.....

ІВАН РУСЕНКО

Лемкы.

Мы бідны уж з діда-прадіда,
То будме, же духом богаты,
U чести не дайме здоптати,
А віры не зламе нам біда.
Мы слабы-як гача до плуга
То разом берме ся до діла;
В громаді-найде ся u сила,
Лем треба спомочы друг-друга.
Мы мягкы, нам гларят-як глина:
Гартуйме ся. -значит-на груду.
У сяни наукы u труду
Постужат гнет наша родина!
Мы темны-так гларят"нелемкы"
Нам треба кус веце освіты
А сонце u для нас засвітит,
Не блудме все бколо потемкы.
Нас мало-то в Союз громаду
Вступайте u смотме доокола
Быстрыми очами сокола
Кто з нами враз иде кто з заду.
Мы саны а нашы недругы
Зныщыты нас хотят насилно
Ставайме, боронме ся спільно
Напротив ворожой потугы.
.....***.....

Птах, рыба u рак.
Было так:
Птах, рыба u рак
Взялися воз тягнути
По путu...
U всі троє ся заппрягли
u тягли...
Не тяжко было на возі
U на гладкі дорозі,
А воза з місця не рушили
Бо не согласны были:
Пак взад тягнул,
Рыба в воду,
А птах привык уж с молоду
Летіти все там, где хмары...
Всі троє ся помучыли,
А воз там где был оставили.
У нас также-каждый своє,
Не можеме разом идти
Заміст згоды доброй волu,
Мы мусиме ся сварити.
.....***.....

. В ночи каждa корова чорна

8. Не роб языком а руками.

Не .тота газдыня што гварит-лем тота што істu варит. .

БІБЛІОГРАФІЯ - ЛЕМКОВИНА - БІБЛІОГРАФІЯ.

Нешня наша бібліографія єст напевно щы не повна недосконала напевно нам ту дачого щы оракує. Як забераємсе ся до той роботы былисме сьвідомы недосконалости нашого пришлого діла, але хотілы- зме зробити добри початок. Хотілысме хоц кус в тот спосіб помочы Вам и собі в дотертю до тых ріжных публікаці в ріжні пресі яка вышла в Польщы протягом 1989р.. Зато, жебы наступна бібліографія была повнійша -без дір, просиме Вас-вшыткых лемків о поміч в редагуваню той сторінки "Голосу Лемків" (маме надію, же буде она вже сталом частынцюм той ватряной газеты). Присылайте нам на наш адрес бібліографічны опис найденых Вами допісів о нас лемках и о наші Лемківщыні. Очывидно ходитц нам буде о рік 1990 у о наши браки з 1989р.. За вашу поміч вже тепер так од щырого серця дякуєме. Маме надію, же наступна вже бібліографія-зредагувана вспільні з Вами буде повнійша и досконалша.

Ваніо Дичко.
Петро Вірхнянский.

DUNAJEC

1. Władysław Graban-W 20 rocznicę śmierci. (Вірш о Никифорі-ред.) Но.19.з7.05.с.8
-Jedno słowo (dzieciom moim) Но.33.з13.08.с.8.
2. Lucyna Kaszuba -Gmina na peryferiach (о Устю Горлицкім-ред.) Но.30.з23.07.с.4і7.
3. Przedstawjamy. Teofil Dubec Но.43.з22.10.с.10.
4. Paweł Stefanowski-Spotkanie trzecie. Но.1.з8.01.
- -//- czwarte. Но.8.з19.02.

Gazeta Krakowska.

1. Jerzy Harasymowicz -Łemkom pod rozwagę. Но.168.з19.07.с.114.
2. Marek Lubas-Harny - Інтервю з Гарасимовичом. Но.287.4.12.

PODKARPACIE.

1. Małgorzata Brączyk - Wszystkie narody są święte. Но.49.з7.12.с.7.
2. Andrzej Potocki -Łopieńskie odpusty. Но.33.з17.08.с.7.
-Moje Bieszczady. Но.51/52 з21.12.с.7.
-Powrót do źródeł. Но.39.з28.09.с.4.
3. Marian Struś - Jubilat fenomen Но.5.з2.02.с.7.
-Pasjonaci z Michnowca. Но.25.з22.06.с.14.

НАШЕ СЛОВО.

Наша бібліографія не обнимат НС -ей радиме прочытати цілу, од 1-го -до остатниого 53-го номеру НС.

1. Карло Бреян (зап. В. Лянгнер)- Монте -Кассіно в моій пам'яті. Но.36.з3.09.с.5.
2. Олесь Іванусів -З владикою на Лемківщині. Но.48.з26.11.с.5.
3. Евген Могила -Бескидська Осінь-89. Но.45.з5.11.с.5.
4. Ева Почтар -"Ви є товпа" або зустріч з творчістю Романа Гаврана Но.18.з30.04.с.5.
5. Любомира Тхір -Різдвяні звичаї у Жвірнику. Но.2.з.8.01.с.5.
6. Іван Шушов -Видкритий лист польскому поетові Ежи Гарасимовичу. Но.49.з3.12.с.5.

ЗУСТРІЧІ-хіба 1 номер з1989р. посьвячены єст Лемковині.

ІНШЫ.

1. Jacek Broszkiewicz -Przegląd Tygodniowy Но.32.
2. Andrzej Datko -Gdzie jesteś Łemkowszczyzno? Poznaj swój kraj. Но.324.(Р.32) стыченьz989р. с14
3. L.Szaruga-Łemkowie żyją. Gazeta Wyborcza. Но.101.з27.09.
4. A.Tarnowski-Czy lasy wrócą do Łemków. Solidarność Małopolska. Но.5.з31.12.
5. Zygmunt Ziembojewski-Interpretacje z o. Mitratem Jerzym Pryjmą. Życie Przemyskie z жовтня або листопада.

ЗАГАДКЫ

1. Штырі тыкы два патыты семе помырдало.
2. Отец ся родит а сын по дасі ходит.
3. Двох братів втікат а двох іх діганят а нигда дігнати іх не можут
4. Без ніг без рук а на пліт ліже.
5. Латка на латку а найменша на остатку.
6. Двох лежыт, двох стоіт, двох тримат, а семе літат.
7. Шахту махту попід зелену плахту, поза воду літат по турецкы сьпіват.
8. Не потом тя брал жебым з тобом спал, але жебым до тя жыве тіло пхал.
9. Ушла баба з гір, мала на собі сто скір, пришло знимати треба было плакати.
10. Ушла баба з гір, мала на собі сто скір а до заду ії дуло.
11. Бріх до бріха, серст до серсти а помедже нима сверблик вертит.

Де ся свої псы кусают най ся чужы не мішают.

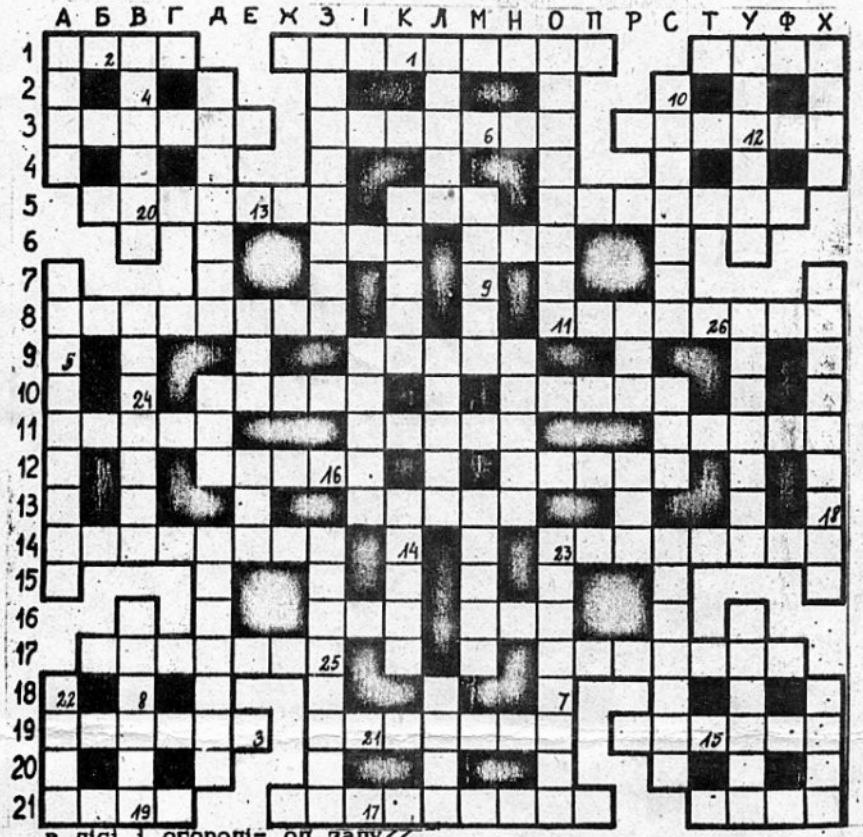

ГОРИЗОНТАЛЬНО:
1)не рак//нам найближча//тихо для музыка, 3)ліпши долши але часом перешкаджат//част воза потрібна на кері//анода+катода і щы дашто-разом; 5)жыл-1890-1960, написал "Вертеп в Карпатах"// каждi iх хоронит// так iх называют в днях 20-22.07; 6)часом ближши не свій// не єдна; 8)писар літературы дітячой// автор -"Ілюстрованой Історіі Лемківщыны"; 9)придає ся каждому; 10)єст перешкодом на дорозі// ідут ся по нім лем в ліво; 11)треба обертати жебы іхати// стародавне жіноче імено// не нове; 12)жыл в 11/10 в. п.н.е.-отец Саломона// єст овочом виборів; 13)не катода; 14)мука на хліб з верша Мурянкы// село близко Риманова на пограничу Лемковины; 16)не він аны не она// Лех, Чех і...; 17) "...,бобошок"-од заду// тіж лічыт; 19)виспа де американе побили японців3-5.06.1942р.// оборонна част руского міста-тепер кремль// гранична ріка помеджe Польщом а Словаками; 21)невелике звіря з родины ласиць// імено близкого нам посла// має го каждa шафарня.

ВЕРТИКАЛЬНО.
А)як добра то потрібна// так называно давно того воза великой воды// потрібни для гудака; В)якого сало добре на вшытко// лемківскі рысовник з Криниці// імено поеты родом з Новиці; Д)давно был ним каждi бортиян// міра должны// зла робота помеджe своіми; Е)родит ся в кошелі// форма вокална-част оперы; З)еротичні не зрівноважени// хемік усталил лічбу 6,029 10 і) медвід котрого не є на Лемковині; К)зарастат нашы лісы// цисар Риму-жыл 37-68р., переслідувал християн; Л)на бочці і шафлику// сут ним Горлиці// дім пана -од заду; М)роснут в лісі і огороді- од заду// автор вершы "Уродився я хлопом" Н)єст зелена або сушена; О)быват і меджe самыма лемками// видавал в Горлицях в 1913р. газету-"Лемко" П)най наш нигда не загыне// можна мати до промовы; С)автор"Псиковой балады"// не дає меду// під ним "явір похылени"; У)знана лемкам катовня -1947р.// місто близко Ярославя-од заду// давне обутя богатого лемка; Х)пірхат але не сьпіват// была ніом Александра Вислоцка// носили го в довінятах. Букбы з піл означеных номерами од 1 до 26 дадут гасло.
ВАТРЯНА КРІЖІВКА

Розвязаня (головне гасло і гасла помічничы) просиме надсылати на адрес: В. Дзюбина. 38-309 Гладышів 73 до дня 30 серпня 1990р..

КАРТОЧКА З ІСТОРІ ЛЕМКІВСКОЙ БАТРЫ.

Того року буде она незаписана, чиста. Редакця не одержала жаднух матерялів. Не помогло навет вставеництво Старости Ватры-89.

Редакця.

Обі Лемковины в Свиднику. Коли Ватра буде мала таку оточку.

Редакцияна КОЛЕГЯ:
Анна і П. Вирхнянски, Ванио Дичко, Ванио Дзюбина і К. Lipiński-ред. тех..
Адрес:
А. і П. Вирхнянски Крива14/2
38-309 Гладышів
едакця свої авторскы права перекадує організаторам ватряных цьвят.